

Posamezna številka 6 vinarjev.

»DAN« izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkah pa ob 3. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20.—, polletno K 10.—, četrtletno K 5.—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30.—. — Naročnina se pošilja upravnistvu. — Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITICEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo: Učiteljska Tiskarna, Franciškanska ulica št. 6. Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nežurnost plačila ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglas se plača: peti vrt 15 v, osrednji vrt 20 v, zahvala vrt 10 v. Pri vsaki naročnini plačilo. — Za odgovor po prijavi. — Telefon številka 118.

To in ono.

PISMO IZ BELGRADA.

Belgrad, 9. (22.) aprila.

Bojkot Avstriji!

Ob 3. uri v nedeljo popoldne je bil napovedan shod, ne samo belgrajskih, temveč sploh srbskih trgovcev.

Že ob 2. uri je bilo pred poslopjem »Trgovačsko združenje« vse živo in zdelo se mi je, kakor da se ti moške nahajajo pred odlično bitko. Navdušenje je bilo splošno in od ust do ust je šel en sam glas v raznih oblikah in nijansah: **bojkot Avstriji!**

Malo pred tretjo uro smo vstopili v dvorano, ki je bila že nabito polna, le s težko sem se preril k časnikiarjem.

G. Milorad Pavlovič, predsednik »Trgovačsko združenja«, odpravi shod. V daljšem govoru je razložil namen in vzrok današnjega sestanka ter radostno konstatiral lažnjivost dunajskega časopisa, češ, da stoji za bojkotom samo belgrajski veletrgovci, da tako priklenejo nase malotrgovce. Omenil je, da je na shodu navzočih mnogo delegatov iz notranjosti Srbije, kakor tudi iz novo osvobojenih krajev. (Živio-klici.)

Ravno mali trgovci so bili, ki so zahtevali bojkot že januarja meseca, čim je Avstrija pokazala svojo namero škodovati Srbiji in ako so se sedaj oglašile vse tri srbske zbornice, trgovska, obrtna in industrijska, so storile to prisiljeno kot oficijelne zastopnice srbskega trgovstva, obrtništva in industrije.

Nadalje je obrazložil razmerje Avstrije proti Srbiji in Črnigori in navedel vse že znane afe, od Prochazke do Paliča, od obrekovanja srbske države do skaderskega vprašanja. V svojem zanosnem govoru je bil večkrat prekinjen — od navzočih trgovcev. Razburjenost je čimdalje bolj rastle.

Končno je g. Pavlovič zaključil svoj govor s pozdravom na hrabro in slavno srbsko armado, nakar je pozval navzoče, da si izvolijo predsedstvo.

G. Radojlovič je istotako podarjal neprijateljsko postopanje Avstrije in posebno naglašal predrznost, s katero se upajo nastopiti gotovi krogi, da napravijo v Srbiji nekaj protektorat nad katoliški v Srbiji, ko je vendar Srbija znana kot najtolerantnejša država, saj je imela celo protestanta za ministra za uk in bogočastje (mislim, da je bil to Safarik. Op. por.)

G. Blagojevič je pokazal škodljivost avstrijske politike za srbske čisto skromne ekonomske interese in drastično opisal vse dogodke na ekonomskem razvoju Srbije.

G. Mih. Obradović je vprašal

predsednika, ako se razprostre bojkot tudi na avstrijske Slovence.

Predsednik odgovori, da so tako odločile tudi zbornice, da si je trgovcem žal, da morajo to skrajno orožje, ki ga imajo trgovci na razpolago, uporabiti tudi proti Slovanom.

Vsi govorniki so povdarjali, da je potreba takoj začeti z bojkotom, brez odlašanja. Že izvršena naročila naj se odpovedo in blago zavrne. Vsi računali v Avstriji naj se takoj poravnajo, bojkotni odbor pa bo poskrbel, za nov kredit, da se vse pendence takoj poravnajo, da se da dunajskemu časopisu primerno zavrnitev, ki apelujejo na avstrijsko trgovstvo, saj ne izvrše nikakega naročila za Srbijo brez predhodne poravnave. Za Avstrijo naj ne bo nikakega naročila več.

Najkrajši, ali zato tem točnejši in tem pomembnejši, je bil govor Trajka Srečkovića, trgovca iz Niša, katerega besede navajam doslovno: »Vojska je rekla svojo reč, sad je na nama reč. Ako treba mreti, da umremo; ako ne treba boriti protiv dušmanina, borimo se i nožem, metkom, i bojkotom i čim stignemo.

Nato je bila enoglasno sprejeta z nekaterimi dodatki sledeča

resolucija.

Belgrajski trgovci, združeni na shodu z dne 7. (20.) aprila 1913. I., po vsestranski izmeni misli o odloku trgovske, industrijske in obrt. zbornice o bojkotu avstro-ogrškega blaga, sklenejo sledečo resolucijo:

1. Shod je uverjen, da je bojkot avstro-ogrškega blaga neobhodno potrebna mera z ozirom na sovražno postopanje Avstro-Ogrske proti balkanski zvezi v obče in proti Srbiji in Črni gori še posebno. — Ker je to postopanje izzvalo podaljšanje vojne in onemogočilo ranje zaključitve miru. Shod se zahvaljuje zbornici, da so s svojim odlokom sprejele predloge, katere so trgovci in njihova društva že pred daljšo dobo predlagali. Shod izraža željo, da se k bojkotu čimprej pristopi, ker si je svest, da bi bilo vsako odlašanje brezuspešno, ker se v dunajskem tisku lojalnost naših zbornic napram avstro-ogrskim trgovskim in industrijskim blagom ter želja sporazumeti se z njimi, tolmači kot slabost.

2. Shod najodločneje odklanja sumničenje dunajskega tiska, češ, da so srbski trgovci nevhvaležni napram svojim trgovskim »priateljem« v Avstro-Ogrski. Srbski trgovci so hvaležni svojim kolegom v Avstro-Ogrski za njihovo uslužno postopanje za časa vojne krize, da si je bilo to postopanje diktovano po njihovih — pravilno smatrajočih — interesih. Srbski trgovci so vedno želeli, kot dobri sosede, vzdrževati najboljši odnos z avstro-ogrskimi trgovskimi in industrijskimi krogi, kar tudi sedaj žele; ali obstoja še neki višji

interes, kateri jih sili k temu, da pretrgajo vse vezi z Avstro-Ogrsko, in to je interes domovine in temu interesu so pripravljene žrtvovati tudi svoje osebno razpoloženje in svoje trgovske interese, istotako, kakor so v večnem času stavili na razpolago svoji domovini tudi svoje življenje. V ostalem so se srbski trgovci vedno prizadevali vzdržati ime dobrih trgovcev, katero se jim povsod priznava in shod je uverjen, da hočejo tudi ob tej priliki pokazati, likvidirajoč svoje obveze napram svojim upnikom in predvsem pa napram onim v Avstro-Ogrski.

Po burnem odobravanju, se je shod mirno razšel, da čimprej udeležiti na tem impozantnem shodu storjen sklep.

Pašić proti bojkotu.

V seji kluba starejših radikalcev se je izrazil Pašić proti bojkotu, češ da bojkot več škoduje, srbski zunanji politiki, kot pa koristi. Vendar je izjavil, da vlada ni v stanu ustaviti privatno inicijativo v tem oziru.

Učinek sklepa izvrševalnega odbora narodno napredne stranke.

Nekateri tukajšnji časopisi so prinesli sklep izvrševalnega odbora ljubljanske nar. napredne stranke, naperjen proti mladini. Ta sklep pa ni identičen z onim, ki so ga objavili slovenski časopisi, pač pa v mnogo ostrejšem tonu. »Politika« vprašuje šefa »Pressbureaua« g. Vilovskega, naj tudi pove, kake so bile one pretiranosti mladine v Ljubljani, da se slišijo oba zvona. Urednik tega lista mu očita celo pomanjkanje kriterija, češ, da ne ve, kaj spada v tisk in kaj ne.

Druge nesreče ni bilo.

Proračun za leto 1912.

Je podaljšan do konca tega leta z neznačno večino 14 glasov.

V imenu opozicije je podal izjavo posl. dr. Veljkovič, zakaj so proti podaljšanju proračuna. Med drugim je dejal, da ne odobrava zunanjo politiko z ozirom na srbsko-bolgarske odnose, ki jih je ustvarila nesrečna pogodba in ker se pojavljajo v skupščini tendence, ignorirati skupštinske sklepe.

Pašić je izjavil, da je vladna politika konsekvantna. Srbske interese bo branila proti vsakomur tako, kakor bodo kazale politične razmere.

Jutri je zadnja seja skupščine pred prazniki, nato nastopi štirinajst-dnevni odmor.

Bolgarska odlikovanja srbskim vojakom.

Bolgarska vlada je odlikovala gotovo število srbskih vojakov s srebrnim križem, na katerem je napis:

Kneževina Bolgarska A. 1878. Brez komentarija!

Črnogorski minister v Beogradu.

Te dni se je mudil v Beogradu črnogorski finančni minister dr. Sekula Drljević ter obiskal tudi min. predsednika Pašića in kralja.

Sodi se, da je prišel v Beograd vsled finančnih neprilic v Črni gori.

Turška zvestva.

Po zavzetju Janine našli so Orki v janinski bolnišnici štiri umirajoče Srbe, katerim so Turki odrezali noge nad kolonom.

Pripovedovali so, da so bili vjeti na straži od Turkov v bitki na Bakarnem Gumnju pri Bitolju. Vsled nezadostne in površne turške zdravniške pomoči so umrli vsi štirje.

Grška vrhovna komanda je šele sedaj oficijelno obvestila srbsko vojno ministrstvo o tem strašnem dogodku, ki je vreden, da si ga dunajsko časopisje pobližje ogleda.

Dva od njih bodo izkopali in prepeljali v Beograd.

Srbski poslanik v Sofiji

se je te dni mudil v Beogradu, da poroča osebno svoji vladi o stališču bolgarske vlade.

Prejel je tudi tozadevne instrukcije ter je nato zopet odpotoval v Sofijo, še prej pa je bil v avdijenci pri kralju.

Turški častniki v Beogradu.

Predyčnejšim je dospelo z vojnimi vlakom 45 zajetih turških častnikov iz Džavid pašove armade v Beograd.

Ko so si mimogrede — ob splošni pozornosti radovednih Belgrajčanov — ogledali mesto, podali so se v »častnem« spremstvu v hotel »belgrajska trdnjava«, kjer so bili od svojih tovarišev navdušeno sprejeti.

No, v belgrajski trdnjavi jim ni prav nič hudega. V kavarni igrajo na karte, pijejo kavo in kade kot — Turki.

V Ljubljano

je včeraj odpotoval g. dr. Ivan Oražen. Za njegovo uspešno in nesebično delovanje v Srbiji, ga srbska javnost toplo zahvaljuje. Dr. Oražen je odlikovan s svetinjo sv. Save III. stopinje.

V teh zahvalah pada močno v oko dejstvo, da se slovenski narod sploh nič, oziroma le malo omenja, ako primerjamo zahvale češkimi zdravnikom, kjer se vedno povdarja kakor »sin bratskega nam naroda češkega« in slinčo.

Videti je, da smo Slovenci izgubili mnogo simpatij, ki smo jih imeli. Ali so mar Čehi vsled svojih iskrenih simpatij manj lojalni, ali celo veleizdajalci?

Obsojen na 18 let težke ječe.

Danes se je izvršila obsodba nad onim Trifunom Gjorgjevičem, o katerem je »Dan« že svoječasno poročal, da je ustrelil z revolverjem plačilnega natakarija v kavarni Lon-

don radi treh čaš piva, ktere ni hotel plačati.

Sodišče mu je dovolilo, da sme delati osemnajst let pokoro v težki ječi, z železjem na nogah.

Srbija sprejela mediacijo.

Danes je bil izročen vsem predstaviteljem velesil odgovor srbske vlade glede mediacije, ki se sprejme s pridržkom event. sprememb pri pogajanjih za zaključitev miru in z zahtevo po vojni odškodnini.

Koliko plače so imeli mirovni delegati Srbije v Londonu?

»Srpska Zastava«, glasilo narodne stranke, ki stoji v opoziciji proti današnji radikalni vladni večini, poroča, da so imeli srbski delegati v Londonu za časa poslednjih mirovniških pogajanj nič manj kot 600 dinarjev dnevno in če računamo, da so bili tam trije, skoraj dva meseca, moremo si misliti lepo premoženje za marsikoga.

Kljub temu pa niso ničesar opravili.

Leta 1878, se je vršil v Berlinu takozvani berlinski kongres. Na tem kongresu je zastopal Srbijo Jovan Ristić, dobival je samo 60 dinarjev dnevno in vendar je dosegel za domovino precej lepe uspehe, tako, da ga je še sam tedanji knez javno pohvalil in se mu zahvalil.

I, kaj hočete, draginja stopa tudi pri diplomatih, o tem bi vedel povedati tudi naš slovenski kmet, kadar plačuje »fronke«.

Mars.

Essad paša — knez Albanije.

Anarhija v deželi.

Iz Belgrada poročajo, da ima umikanje srbskih čet iz Albanije za posledico popolno anarhijo. V posameznih mestih se je že začel poboj. Muselmanski prebivalci so začeli moriti krščanske Arnavte, ki so v takšni nevarnosti, da je katoliški vladika iz Nisatija prošil srbskega generala Bojovića, naj ostane saj tako dolgo v deželi, da se uredi razmere in vpelje državni red. Bojović je odklonil.

Predlog za uvedbo reda.

Velesile, imenoma londonska konferenca, se bo vprico teh dvogledov morala odločiti za sredstvo, ki bi zagotovilo red v Albaniji. En tozadevni predlog je: poslati v posamezne kraje bydoče Albanije redno vojno silo, katere sestavo bi določila londonska konferenca. Na čelo temu vojaškemu oddelku bi bila postavljena vojna in civilna komisija, ki bi imela svoj stan v Valoni. Zdi se pa, da bo nekdo drugi delal v-Albaniji red.

LISTEK

M. ZEVAKO:

V senci jezuita.

Ko je opravila svojo reč, se je vrnila vojvodinja z vso naglico v Fontenblo, da počaka tamkaj dogodka in jih nadzoruje.

Njena kočija bi bila kmalu podrla Margentina.

Blaznica se je bila odpravila peš, kakor smo videli. Niti na um ji ni prišlo, da bi si z denarjem, ki ji ga je pustila »lepa gospa«, lahko našla voz. Za njeno pamet, kjer se je odseval svet zgolj v kalnih obrazih, je obstajala samo ena možnost, priti s kraja v kraj: hoditi, dokler neso človeške noge.

Rekli smo, da je trajal njen prvi pohod pet ur.

In če se je ustavila, se je zato, ker je čutila, da mora neizogibno zabloditi v globoki noči; cestam onih dni, ki so bile bolj podobne širokim, zanemarjenim stezam, je bilo kaj težko slediti.

Margentina, ki jo je mučila želja, priti naglo do cilja, je prekoračila vas, kamor je bila prišla, in poizkusila nadaljevati pot.

Toda morala se je ustaviti, zakaj noč je stala pred njo kakor stena.

Obrnila se je nazaj, vrnila se v vas, stopila v neko gostilno in pokazala zlatnik.

Krčmar ji je naglo pogrnil mizo in ji prinesel večerjo kakor za pol tucata vitezov. Zlatnik je šel po vodi, Margentina pa je pojedla košček kruha in izpila kozarec vode, kakor da niti ne vidi paštet in pečene kure, ki jo je bila postavila strežajka pred njo.

»Kam ste namenjeni?« jo je bil vprašal gostilničar.

»Kam sem namenjena? Takšno vprašanje! Svojo hčer grem iskat!« Domači so se spogledali in zmajali z glavami. Popotnica s svojimi zbeganimi očmi in čudnimi kretnjami je kmalu zbudila v njih vseh pravilni vtis — da je blazna.

Samo temu se je imela Margentina zahvaliti, da je lakomni gostilničar ni popolnoma oropal; ljudje so se bali norcev kot posebnih bitij, ki so v bližini ali daljini stikih z duhovi in vsakovrstnimi izvenzemeljskimi močmi, ki si ni dobro nakopati njihove jeze.

Ko se je pokazalo solnce v vzhodu, se je Margentina odpravila dalje. Pomlad je odevala s cvetjem vse breskve in jablane, ki so se zibale ob poti v rahlih belih in rožnatih pajčolanih.

Bila je ena tistih kapričnih deževnih pomlad, ko se solnce »smeje med solzami«, nebo pa se zdaj zavija v snežne vihr, zdaj spet kaže svoj najčistejši modri blesk.

Vseno, bila je pomlad, in Margentina je čutila, kako se ji ogreva srce in kako postajajo njene misli vselejše.

Korakala je z vrlim, krepkim spehom.

Enkrat jo je ustavila beračica in jo poprosila miloščine.

Margentina ji je dala enega izmed cekinov, ki jih je imela pri sebi. Beračica, ki je izprva osupnila, jo je preganjala še dolgo z običajnimi pretiranimi zahvalami.

Blaznica pa je šla dalje, brenčaje svojo priljubljeno pesem, staro uspavanko iz davnih dni, naivno in otroško:

»Tam na vrtu, na sosedovem trgalu sem bele lilije...«

Včasih se je ustavila in ploskala z rokami, rekoča:

»Kaj poreče, moj Bog! Kaj poreče, kadar jo vzamem v naročje, da jo pozibljem, kakor sem jo zibala in uspavala nekaj... Ali bo srečna! In jaz še-le!... Gospod, kako je dobro na svetu! In kako lepo je! Nikdar še nisem videla tako lepega dnevala!«

To je vzkliknila v trenutku, ko je snežilo krog in krog nje.

Kadarkoli je srečala kmeta ali prišla mimo kake hiše, je vprašala:

»Ali je še daleč v Fontenblo?«

Vsak ji je odgovarjal, kakor je vedel in znal.

Ko je zastavila prvič to vprašanje, je trepetala na tihem, da ji ne bi odgovorili:

»Fontenblo? Saj tega sploh ni! Fontenbloja ni!«

A zdaj je bila gotova.

Vedela je, da leži nekje mesto,

ki se imenuje Fontenblo; iz tega je sklepala, da njena hči živi in da jo ona najde.

Hodila je ves dan; ko je napočila noč, se je morala ustaviti iznova, tako da je dospela šele drugi dan.

Zagledala je bila iz dalje skupino hiš in prašala moža, ki ga je srečala, kakor je izpraševala po navadi:

»Li je še daleč v Fontenblo?«

Mož pa je iztegnil roko proti tistem hišam in dejal:

»Fontenblo? Saj vidite! Fontenblo je tisto, tamle!...«

Blaznica je stala nekaj časa kakor vkopana, tako jo je prevzela vest. Sklenila je roke, in oči so se ji razširile od začudenja.

Vse pot jo je mučila nekakšna temna bojazen, da ne pride nikoli do cilja in da se ljudje morda norčujejo kakor ji vele:

»Čez štiri ure... čez dve uri boste tam!...«

In zda je bila tu!

Ni ji šlo v glavo, kako je dosegla ta zaželeni cilj s tolikšno lahkoto. Htela je tiho, ne misleča na to, da bi si otirala oči.

Celo uro je stala tam, plakala in gledala.

Z nekakšno plahošjo je stopila v mesto, s plahošjo, ki je delala njene korake rahle, kakor kadar je stopila po zimi v Parizu v cerkev, išoč zavetja pred mrazom in snegom.

Nekaj trenutkov nato je dospela do gradu.

Grad se ji je zazdel kakor bama

palaca, v kakršnih prebivajo vile.

»O Bog, kako je krasno!« je zamrmrala z globokim in odkritim občudovanjem.

Počasi se je približala ograji, kakor da jo vleče neodoljiva, hipnotična sila.

»Izgubi se!« je kriknil zdajci arkebuzir. »Izgubi se, baba, sicer ustreliš!«

XXVIII.

Margentinina hči.

Pustili smo Franca I. v trenutku, ko se je vrnil v svoje stanovanje, ogledavši si vse straže, razpostavljene okrog gradu.

Nad srečanjem z Manfredom in Lantnejem je bil kralj pozabil nenevarno noč, ki jo je bil preživel poleg Magdalene Peronove, noč ljubezni in sovraštva, ki se je končala s tragično sliko Ivana Siromaka, kako se je zgrudil v mlaki krvi z razparanim grlom.

Vse te reči so se naravno obnovile v Francevem spominu v tistem trenutku, ko se mu je zazdelo, da je ukrenjeno zadostno vse, kar je zahtevala previdnost spričo navzočnosti obeh rokovnjačev.

»La Santenje, ali si utrujen?« je prašal svetlega tovariša.

»Da, Veličanstvo, ako gre zame; ne, ako gre za službo vašega Veličanstva.«

(Dalec.)

Turška vojska v Albaniji.
Čete Essad paše so odšle proti Tirani; spojile se bodo s četami Džavid paše — nakar bo turška armada ki bo znašala 30—40.000 mož zavela sama državni red avtonomne Albanije pod sultanovo suvereniteto.

Essad paša knez Albanije.
S Cetinja se poroča, da se bo Essad paša proglasil za kneza Albanije. — Bajle bi bila Rusiji takšna rešitev albanskega vprašanja zelo po volji.

Pariz, 27. aprila. S Cetinja se poroča, da sta si pri predaji mesta Skadra, (ki se je po naziranju nekaterih izvršila dobrovoljno, in da so bile čete Essad paše še v dobrem stanju) — Kralj Nikola in Essad paša zagotovila prostost svojih dejanj. Na podlagi te zagotovitve obdrži kralj Skader, Essad paši pa je dovolil prost odhod s četami in orožjem, topovi in municija, da se poda v Albanijo in se tam po združenju s četami Džavid paše proklamira za albanskega kneza, kar se je že zgodilo včeraj ali pa se zgodi danes.

Dunaj, 26. aprila. Dunajska »Zeit« pristavlja k poročilu iz Belgrade, da se je Essad paša že proklamiral za kneza Albanije, da je s tem ustvarjena čisto nova situacija za Avstrijo in da je to križ čez njen račun in čez vse delo londonske konference. In pravi dalje, da je s tem tajinstvenost Skadra objasnjena.

(Po teh poročilih je kralj Nikola res pravi lisjak: pusti oditi Essad pašo v Albanijo le za to, da mu pomaga ustvariti novo presenečenje za Evropo, ki bi ji pač ne preostajalo drugega, kot vse to sprejeti kot gotovo dejstvo — marsikateri izmed veselih morda zelo ljubo dejstvo: saj londonska konferenca si še danes po štirih mesecih ni na jasnem, kaj ima početi z Albanijo. Essad paša in črnogorski kralj Nikola bi jo pravzaprav le rešila iz zadrege.)

Dnevni pregled.

»In kaj je smisel praških in čeških manifestacij za Črno goro?« ... Na to, pri cvičku z zankljivo pozo izgovorjeno vprašanje odgovarja Bohemil iz Londona došla depeša, v kateri stoji, da v Londonu zbirajo vsa poročila o čeških in dalmatinskih manifestacijah, t. j. o manifestacijah v monarhiji za Črno goro. (V Londonu se namreč rešujejo točasni mednarodno-politični zapletitaji! V Londonu tudi avstrijski zastopnik poudarja, da je prebivalstvo monarhije že sito odlašanja London primerja to zadnjo izjavo z zgornjimi dejstvi!)

Dobri znaki. Pred par leti je bilo takorekoč izključeno, da bi srbski listi pisali o slovenskih literarnih stvarih. Vse to se vidno obrača na bolje. V 13. številki belgradskega »Srpskega Književnega Glasnika« čitamo obširnejše poročilo o našem ilustriranem mesečniku »Slovan«, in sicer, kolikor se je ta list zadnji čas oziral na srbsko književnost. Vse to so prispevki k utrjevanju temeljev jugoslovanstva.

List za srednješkolsko mladino je »Venec«, ki izhaja v Belgradu v cirilici. To je list kakor naš »Zvonček«, samo, da je namenjen bolj odrasli mladini; povesti in pesmi in članki so mu vsebina; tudi prispevki dijakov se nahajajo v njem. Ureja ga profesor Jeremija Živanović (Ulica kr. Aleksandra 38). Na leto stane 5 K, ki se pošilja navedenemu uredniku. V pravkar došlih številkah čitamo opise bitk pri Kumanovem, Prilepu, Bitolju

itd. Priporočamo list naši mladini, ki čita cirilico.

Ljubljana.

— **Važno vprašanje.** V soboto se je vršila pred tukajšnjim deželnim sodiščem razprava zaradi »Preporoda«. Med drugimi je bila vložena obtožba proti ig. Magoliču, kot zastopniku Hribarjeve tiskarne, češ, da je poslal le prvi list na cenzuro in je potem čakal, ali bo list konfisciran ali ne. Gosp. Magolič je bil obsojen na 20 K globe in o tem je nekako rečeno, da se sme list šele takrat konfiscirati, če je že ves natisnjen. Splošna navada je — posebno v takih razmerah in v takih časih, kakor jih živimo sedaj pri nas, ko so listi konfiscirani za vsako malenkost — da se natise le nekaj izvodov lista in se pošlje na cenzuro. Ako ni konfiscirano, se tiska, ako pa je konfiscirano, se zaplenjeno mesto izloči in list se tiska. Tako je menda tudi drugod, kar je čisto naravno, ker naloga drž. pravdnika ali cenzorja je v tem, da prepreči da se ne širi v svet kake vesti ali nazori, ki so proti slavnim paragrafom. V Ljubljani pa to sodijo drugače in pravijo, da mora biti najprej cel list natiskan, da se potem v celni nakladi konfiscira, kakor da so cenzorji za to tu, da delajo tiskarnam oz. upravnim škodo. Ako je cenzura zato tu, da se zabrani razširjenje protipostavljene misli in nazorov, potem je pač boljše, da se tiska en eksemplar — nego da se tiska cela naklada — ker — no, ker je boljše, če se stvar v kavi zatre. (Op. stavca: Najboljše bi bilo, da bi cenzor stal poleg časnikarja in mu diktiral, kaj sme pisati, kaj ne? Da bi pa Avstrija imela svoje uradnike za to, da bi delali založništvom škodo — to bi bilo pa vendar preveč avstrijsko. Zato se bo ta stvar gnala naprej, da drugod povedo o tem svoje mnenje. Mi mislimo, da država nima cenzorjev za to, da nalašč škodo delajo, ampak da se drže paragrafov. Ako se jih naprej vpraša, kaj se sme tiskati, bi morali biti s tem zadovoljni. Kak smisel ima na pr. konfiscirati celo naklado — ako se to lahko prej zabrani?)

— **Drzen sosed.** (Dopis iz Šiške.) Kakor predrzno se vedejo zadrugarji Vodovodne zadruge v Spodnji Šiški napram tistim, ki se jim brezpozojno ne uklonijo, tako predrzno se je vedel v soboto g. Zelenka, ki je tudi zadrugar, napram svojemu sosedu mešarju g. Noču, ko je imela stavb. komisija ogled v zavezi neke ograje, ki jo loče postaviti g. Zelenka na meji svojega in Nočovega posestva. Pri utemeljevanju zadeve se je komisija morala izreči tako, kakor predpisuje stavbni red in je imela glede ograje tudi iz zdravstvenih ozirov precej pomislekov. Ko je g. Zelenka slišal, da mu postavitev zidane ograje ni dovoljena, se je razkačil in žalil na predrezn način svojega sosedu. Rekel mu je med drugim vpričo komisije, da bo on vseeno postavil tam dva metra visoko grajo, samo da g. Noča več videl ne bo; priporočal mu je, naj si kupi vrvi in naj se obesi itd. Tudi napram komisiji je g. Zelenka izrekel opazke, ki ga ne predstavljajo za baš izobraženega moža, dasiravno je venomer poudarjal, da je inteligenčen. Nadalje je žalil na nečuten način sedanji občinski odbor s tem, ko je trdil, da, ko je bil on občinski odbornik (prejšnjega klerikalnega odbora), je šlo vse tako gladko in da je bil vsak sklep od deželnega odbora potrjen, sedaj pa, da so vsi

sklepi zavrnjeni. Gospod Noč je pa g. Zelenka temeljito zavrnil: »Gleha vkup štrihla!« in sedaj je odvisno od deželnega odbora, bo li drzen sosed napravil to dva metra visoko zidano ograjo ali ne. Gospod Zelenka je trdil, da ima dovoljenje od deželnega odbora že v rokah, tudi če bi hotel tam postaviti stavbo.

— **Zabavni večer.** ki ga prirede diletantje v korist dijaške kuhinje »Domovina« v deželnem gledališču, v soboto 3. majnika, zbujajo veliko zanimanje po Ljubljani in okolici. Od vseh strani se oglašajo naročniki za vstopnice. Kot prva točka je na programu ilustrirana Oton Zupančičeva pesmarija v treh slikah, v kateri nastopijo okoli 30 otrok in jo aranžira akademični slikar Ivan Vavpotič. Druga točka: velekomedična burka iz vojaških krogov. Zadnja pa je ljubka opereta, polna lahkih melodij, ki nas bodo spremljale domov. Med odmorji se bo prodajalo cvetje in tudi za bufet poskrbe naše dame. Opozorjamo torej, da se vsak pravočasno oglasi za vstopnice pri trafikantini, g. Češarkovi.

— **47 kron za policijo** so morali plačati za večerajšjo veselico na Oradu. Mi mislimo, da sta dva moža za tako nedolžno veselico popolnoma dovolj — če pa smatra policija kako drugo varstvo za »javni red in mir« — naj to stori na svoje stroške. Čemu bi mi plačevali detektive? Potemtakem bi na narodnih veseljih komaj za policaj zaslužili.

— **Pridite pogledat.** Včeraj smo prejeli objubljeni posebne izdaje belgrajskih listov ob priliki padca Skadra. Iz njih se lahko vidi, kako veselje je vladalo v Belgradu. Liste smo izložili na ogled v naši izloži.

— **Nemši dopisnik iz Ljubljane** piše v »Graškem Tagblattu«, da slovenski listi ne poročajo resnico, ko pišejo o velikem srčnem navdušenju, ki je vladalo v Ljubljani po padcu Skadra. Pravi, da je bilo ljudstvo na ulicah, pa samo zaradi — kinematografa. Tako Nemci lažejo o nas.

— **Jurjevanje.** Deževni bog Jupiter Pluvius, ki vlada v oblakih, ni menda posebno zadovoljen, da Slovenci časte svojega patrona sv. Jurja. Menda mu je zmagoviti sv. Jurij prav tako zopern, kakor klerikalnem cirilmetodarija. Zato se je sobotni »Slovenec« pravil nad cirilmetodarije — Jupiter Pluvius pa se je včeraj spravil nad sv. Jurja. Dan je bil prav aprilovski. Zjutraj jasno, ob desetih dež, opoldne krasno, ob dveh ploha, toča in nevihta, ob štirih dež itd. Toda vli Cirilmetodariji se niso ustrašili gromčnega nagajivca iz oblakov. Že zjutraj so šli na grad — in šele dež jih je prepodil. Popoldne je sv. Jurij skoraj obupal — ko pa so vedno nove čete šturmale naš grad — je sam deževni bog obupal in je po 4. uri zaprl svoje deževne melove. Ko je bila trdnjava v naših rokah, so čete slavnostno marširale v grad in napolnile ves prostor. Preskrbljeno je bilo za vse in proti večeru se je razvilo veselo življenje. Poleg običajnih paviljonov, kjer so požrtvovalno vztrajale narodne dame na svojih mestih in prestale vse nalive deževnega boga, smo videli tudi obljubljen posebnosti. Splošno pozornost je budil Zekkar-paša s svojim haremom. Odkar je bil na ljubljanskem gradu znani turški vjetnik za Trubarjevih časov, menda še ni bilo na gradu tako imenitnega vjetnika. Zekkar-paša je bil v svoji sobi, pred njim je bil cekar na mizi in pipo je kadil. Vstop v njegov harem je stal 20 vinarjev. V haremu je bilo šest dam, štiri oblečene, dve nagi. Klerikalci sicer ne obiskujejo cirilmetodarskih

veselic — zaradi harema smo jih pa mnogo videli, ker je »Slovenec« tako reklo naredil. Haremske dame so bile prav lepe, sicer pa jih lahko vidimo zastopati pri kakem samcu. — Sukri-paša se je skesal. Namesto njega je kuhal gosp. Molek prav dobro kavo. Bilo je prav veselo. Zvečer se je razvilo petje in Ljubljanci so es vračali z grada prav zadovoljni s svojim sv. Jurjem.

— **Kolikor jezikov znaš — za toliko mož vejš,** pravi neki pregovor in zaradi tega je nastal tudi pri nas spor. Pri ljubljanski policiji naj bi namreč stražniki znali tudi italijansko. To je nesmisel. Zakaj bi ravno v Ljubljani moral stražnik znati vse jezike sveta? Ali zato, da ne pridejo do službe domači ljudje? Pojdite n. pr. v Beljak, Celovec, Gradec, kjer so Slovenci — in stražniki niti neče razumeti slovensko. Res je dobro, da stražnik zna več jezikov — ampak da bi ravno v Ljubljani morali v tujem jeziku razumeti vsakega, ki-k nam pride, to ni nikjer napisano. Nemška poročila pri drž. policiji pa so in ostanejo škandal.

— **Kako se more zgoditi, da se ne vrši kinematografska predstava?** Marsikdo se je v soboto začudil, kako je mogoče, da je v kinematografu predstava nemogoča. V soboto zvečer si vsak rad malo odpocije, zato ni čuda, da je prišlo toliko obiskovalcev, ki so se morali vrniti. Mnogi med tednom ne pridejo do tega, da bi šli na predstavo. Zato so nekateri rekli: »Pa naj bi ponovili to, kar so dajali včeraj, ako niso prišli novi filmi.« — Iz tega pa se vidi, da občinstvo še ne ve, kako so kinematografi s seboj v zvezi. Kakor je čitateljem »Dneva« znano, stane en sam film ogromne vsote. Mnogi filmi so tudi tako časovni, da imajo vrednost le nekaj časa (n. pr. pogreb kakega kralja) pozneje izgube svojo vrednost in se kažejo lahko le v kakem zakotnem mestu. Zato pa morajo iti filmi hitro naprej. Vsak film je tudi v začetku mnogo dražji, nego pozneje, ko je zastarel in obrabljen. Kinematografi se med seboj bore, kateri iz njih bo preje prinesel nov film. Zato pa je pošiljanje filmov natančno organizirano. N. pr. kinematograf Metropol v Ljubljani dobi film — toda samo za par dni (tudi to je precej drago) obenem pa dobi že natančno določen čas in uro, kam in kdaj mora film poslati naprej v drug kinematograf. Ob enem pa ima kako drugo kinematografsko podjetje nalogo ob določenem času poslati film v Ljubljano. Zgodi se torej lahko, da Kin-Metropol film pošlje pravočasno na določeno mesto — sam pa po nesreči ne dobi novih filmov, — predstava je torej nemogočena. To se je zgodilo v soboto, ko so filmi zgoreli v post. vozu in niso dospeli. — Prejšnjih filmov ni bilo — novi niso prišli. Film gre torej stalno naprej — kakor ura. Ako se kje zatakne, je vse narobe.

Kinematograf »Ideal«. Danes nepreklicno zadnji dan znamenitega silma »Quo vadis?« Jutri Asta Nielsen »Smrt v Sevillji« in senzacijska drama »Divji lov«. **Albanija.**

Tedenska kronika.

Voz politike državne le počasi gre naprej, ker se vse debate javne tičejo albanskih mej.

Voz pred Skadrom je obtičal to svetovni je problem.

vsak bi rad se sam prepričal, kaj se neki skriva v njem.

Nikita je bombardiral da se Skader je udal, nič se ni na to oziral, da se je cel svet majal.

Zdaj sedi tam sredi Skadra in iz njega ven ne gre — v morju pa Evropa Jadra, kaj storila bi — ne ve.

Kamor se ozreš okoli, se pokaže ti: vprašaj, če premišljaš kakorkoli, je nevaren položaj.

Črnogorska vsa armada Zdaj se v Skadru veseli, kaj jo briga vsa blokada, ki na morju se vrši.

Vendar resno nam obeta se od vseh strani že mir — če Evropa prenapeta ne bo delala ovir.

Za tržaške se volitve vse priprave že vrše, pravijo, da take bitve še ne pomnijo ljudje.

V Trstu je slovenstvo vstalo svoje zemlje ne pusti, težek boj bo bojevalo — težek boj na dve strani.

Ker preslabi so Italijani in Slovencev se boje, da ne bili bi izgnani čez jadransko tja morje.

Nemce k sebi so pozvali, da prišli so na pomoč skup se bodo bojevali, pokazali svojo moč.

Ker balkanske so stenice zapustile ves Balkan, prišle nemške se sestrice v našo južno toplo stran.

Zemljo vso so napolnile, v Trst jih slavna pot pelja, tamkaj bodo razglasile: »Nemec v rokahi Trst ima.«

Toda ni se treba bati, kjer ni boja — tam ni zmag — proti laško - nemški jati pojde v boj naš mlad junak.

Mlad junak se je prebudil na bregovih Adrije — gleda zdaj, kaj je zamudil, kaj njegovo bilo je.

JOS, ŠEST:

Poglavje o pojmu „umetnik“.

H gledišču gre in tam je dirindaj, življenje posebne vrste s posebno moralno.

(Pugelj: Zvon IV.)

Ni treba, da bi odprli konverza-cijsko leksikon, da izvem kdo in kaj je umetnik. Tudi pojma »človek« mi ni treba iskati v njem. Da bi razlagal z besedo kaj je umetnik in kaj je človek, bi bilo pretežavno. Vsled tega je dobro in prav, da vemo, kaj hočeta pojma »umetnik« in »človek« povedati.

Vsakdo mi bo priznal, da so vsi umetniki ljudje, a ne vsi ljudje umetniki. Če bi se pa našel nekdo in trdil: niso vsi ljudje umetniki, a tudi vsi umetniki niso ljudje, bi se mu smejal ves svet. In vendar veruje takorekoč vsa sedanja družba v to, da umetnik ni človek, ali vsaj toliko ne, kot kdo drugi. Z umetnikom se ne občuje tako, kot z drugimi ljudmi. Oropa se ga njegovega »človeka«, in mu pomaga, da postane tega imena ne-vreden.

Pravi se vedno: tega ne moremo zahtevati od njega, saj je umetnik! In oni, ki izrečejo te besede, mislijo, da se mu laskajo, a v resnici

ga žalijo. Je že res, mnogo umetnikov — in ne najmanjših — ohrani celo življenje nekaj otroški čut v srcu, in temu čutu se javnost mnogokrat pomembno smehlja in zmiguje z rameni, a niti ta otroški čut, niti naivnost ne napravita umetnika brez odgovornosti. — Bili so časi, ko so veljali umetniki v družabnem življenju za tolpo ciganov — izven navad, brez postav. A to ni bila krivda umetnika, ampak krivda družbe, ki je ravnala z njimi kot z grbastim grajskim norcem, s hauswurštom. Bili so tudi časi (in pri nas so še!), ko so bili umetniki sojeni v besedo »Bohème«. Vprašalo se je samo: Kaj je? — Bohème! S tem je bila kritika gotova — več ni nihče vprašal. Bohème je — to zadostuje — mnenje je jasno. — Kot spada lev v razred mačk — tako je umetnik posebna »sorta« ljudi, ki niso povsem ljudje. Spada v razred Bohémov! — Umetnik je bil glumač. Pred ljudmi je glumil in se spakoval. In srce ni brigalo one, ki so ga poslušali in ga gledali. — A vendar je duša umetnika bogata in lepa, njegovo čustvovanje, njegova ubranost (štimung) — material, s katerim zida tako zelo velik. — In ker je vse to pri umetniku potencirano, zapade tudi lažje zunanjim utiskom. Njegova domišljija, njegova vera v samega sebe postane zanj prej ali slej lažje usodopolna, kot pri dru-

gem, ki je izšel iz vrst navadnih. — A s tem ne rečem, da nimajo čustva umetnika iste vrednosti, kot ona neumetnika.

Družba, ali boljše »družba«, izvaža svoja mnenja iz tega, da pravi, večji in nepristnejši, kot so drugi da je umetnik nezanesljivost, lažnjivost. In ta nezanesljivost, lažnjivost in nepristnost so indigencije njegovega bistva. In družba jih vsled tega nekako bolj ceni in spoštuje. — Da, reče o umetniku, ki se drzne pametno in trezno živeti, ki si vstvari morda celo domače ognjišče, da reče: pravi umetnik to ni, nima nič bohemskega, nič komedijskega. —

Poznam igralko, in se pridružujem mnenju družih, ki trde, da je krasotica. Omožena je, in ljudje govorijo o njej, da ima svojega moža zelo, zelo rada, da mu je celo zvesta. Nadalje pripovedujejo o njej, da si šiva sama obleko in da je poleg vsega tega izborna gospodinja, da živi izven gledišča samo za moža in hčerko. A družba ne hvali vsega tega kot njene prednosti, ne, ravno nasprotno, čudi se, da je vzlic vsemu temu lahko pri gledišču. Nihče pa se ne domisli, da je ravno to njeno življenje vir njene umetnosti, da se ta ravna ga življenja z umetnostjo, jednako vsled te velike harmonije priprostemno razvija in raste.

Poznam tudi igralca, ki je postal že precej znamenit. Njegovo življenje obstoja iz samih nizkotnosti, iz samih podlih, ponižujočih dejanj. Ta možak je ničvrednejši od možga — a nihče se ne vpraša: »in vzlic vseh podlosti je lahko pri gledišču?« Ne, tega ne reče nihče. »Velik umetnik je, vsled tega je tak«, pravijo —

Sedanji čas je tak, da se umetnika ne smatra za tisto kot druge ljudi. Umetniki služijo »creme de la creme«, kot dekoracija pri soirejah, čajevih večerih itd. Pastorki družbe so umetniki, ki pa v resnici nimajo zavetišča, nimajo oaze v pustini nerazumevanja. Njih dobre lastnosti se obsojajo, njih slabe po večini hvalijo, češ, ker delajo umetnika »interesantnega«. In interesanten mora biti, drugače ni umetnik. — Seve, da ni umetnik pri vsem tem, brez vsake krivde. On dopusti, da ga družba izrablja. Kvitrta oboževanje — s pozno. — In umetnik, ki se drzne živeti meji ljudmi samo kot človek, ta ne vlada nad srci. — Lahko je velik pisatelj, velik igralec, pevec ali karkoli že — pravi »umetnik« ni. — Umetnik gre lahko preko vseh družabnih form, stori lahko nekaj, vsled česar bi se navadnemu zemljanu pokazalo vrata — umetnika pa spremlja priznanje, radi tega, ker je storil to on, ki je po milosti in volji božji sin muz. — Da je na sveta dvojna morala,

ena za navadne ljudi in druga za umetnike, je znano. To se pravi, end vstvarjajo ljudje tako sproti, kajti v resnici je samo ena, ali pa nobena. A človeška natura je pač taka, da celo najpoštenjši včasih ne ve, kaj je dobro in kaj slabo, kaj prav in kaj ne. A potom premisleka pride vendar vsak od tega, da pojmuje pravo, kot divjak, si nosi postavbo v srcu.

Čul sem že tolikrat, da zveni že kot resnica: od umetnika ne moremo zahtevati zvestobe, on ni gospodar svojih čustev. — Če bi rekli: od nikogar ne moremo zahtevati zvestobe, nihče ni gospodar svojih čustev — potem bi bil ta izrek na bolj trdnih nogah. V tistem trenutku pa, ko so stavi mejo med človeka in umetnika, v tistem trenutku se žali umetnika, celo tako daleč se spozabi družba, da dela se mu krivico in oškoduje njegovo dušo — obenem pa se greši namram umetnosti sploh.

Ko sem bil pred kratkim v Ljubljani, sem šel z neko, za umetnost in literaturo navdušeno in tudi sicer morda precej brunno damo na izprehod. Med drugim mi je povedala izrek nekega znanega pisatelja: »Jaz ljubim samo eno žensko, katere moja umetnost ljubiti dovoljuje.« Odgovoril sem ji: »Ja, čujta, ali ne vidite, da je to narejen parafrazon, če pa mož resno misli, potem sploh ne razume, kaj je ljubezen?« Poro-

Slisai glas je zmag z Balkana
in spoznal je brata brat,
čutil v sebi moč Slovana
in se hoče bojevat.

Vstaja mlad junak ob morlu
in stenice proč beže —
in tam daleč na obzorju
vstaja zarja novega dne.

Ce Tržičan boje ima,
kaj je to Ljubljani mar,
ona še po starem kima,
in skrbi za svojo stvar.

Padec Skadra praznovali
smo prav tiho in molče,
(če jeziki so molčali,
pa naj srca govore!)

Vendar Dunaj ne zaupa
in po strani gleda nas
(če bi delali kaj hrupa
bi imel vsaj kak dokaz.)

Liberalci, klerikalci,
bili smo v Ljubljani prej
zdaj smo veleizdajalci,
ki več ne poznajo mej.

(Tako misli naša vlada,
ker zahtevamo pravice —
kdor na svoji zemlji strada,
dviga po pomoči klic.)

Romariji so se vrnili
videli so Vatikan
(vendar so se žalostili,
ker je papež zdaj bolan.)

Se bolj žalostni so bili,
ko ni bilo več petic,
(kar so skupaj jih zložili,
je odnesel Sajevec.)

Kdor dandanes težko diha,
deja defraudacije —
jo v Ameriko popiha
in pusti — senzacije.

Da kultura napreduje
na Slovenskem bolj in bolj
to najlepše dokazuje,
novi Kino-Metropol.

čevalka se je čutila užaljena, vsled
molega ugovora.

Govorila sva potem o nekem
drugem pisatelju, ki ga pozna, in po-
vedala mi je par stvari o njem — ti-
pične primere brez taktnosti in hla-
stanja po originalnosti. Ko sem jo na-
to opozoril, je dejala: hoj Bog, saj ne
zahtevam od njega, da je kavalirski.
Odgovoril sem ji, češ: »Ali je v tem
kako poseben čar, če imate za prijate-
lja moža, ki je brez taktnosti?« Rdeča
od jeze je dejala: »Seveda, če je tisti
mož umetnik!« — Ni imela namena
žaliti svojega prijatelja, in tudi slutila
ni, da je bil njen zagovor zaušnica
zani. Ona pa se je zdela sama sebi
nekako vzvišena, ker je »ščitila«
umetnost in umetnike.

Umetnik je izpostavljen družbi v
milost in nemilost. Danes se ga po-
večuje tja nad oblake in jutri se
spodlita nad vsem kar ima nad oble-
ko, nad obnašanjem itd. O njegovih
intimnih zadevah se pogovarja, ko
da bi bile občinski pačnik. — Pola-
goma je prišla družba na veliko ide-
jo, namreč: da se govori z umetni-
kom lahko samo v enem primerem
predmetu in ta predmet je: on sam.
Družba misli, da napravi umetniku s
tem velikansko uslugo, da ga počasti,
če govori z njim o njegovih delih.

Ne rečem, zgodi se lahko, da
umetnika ti pogovori »o samemu se-
bi«, pritrjuje tako daleč, da končno
res z dopadenjem poslušajo cukrene
besede, da ne zna več razločevati,
kaj je laskanje in kaj je resnica. Ve-

Odprto pismo*

na c. kr. deželno sodišče, oziroma
širši javnosti.

Kar se tiče podpisov pri g. dr.
Počku, so le tisti podpisni pošteti, kar
je bilo legaliziranih in pred pričami
podpisanih. Vse drugo bo večina le
»carta bianca«, kar bom tudi dokazal.
Ako sem sam lepo premoženje s tru-
dom in umnostjo pridobil, ne bi po-
treboval nobenega g. dr. Počka, da
mi da potrebna navodila v gospodar-
stvu in da je on edino le v finančijem
nem položaju, kar je bilo tudi skle-
njeno.

Ako sem hotel jaz kot pravi go-
spodar na posestvih v Belih vodah
kaj ukrepati ali ukreniti in prodati
kako pogodbo skleniti, oglašil sem se
vedno, misleč, bo že g. dr. Poček kot
pravilni kompanjon stvar pravilno
izpeljal, kot znan jurist in da se bo
natančno po mojih njemu podanih in-
formacijah precizno ravnal. Kajti moj
ljubeznjivi po sili kompanjon v kup-
čiji kot fajnik ni bil strokovnjak, a je
le po svojem ukrepanju in me končno
potegnil, da je moje lepo premoženje
šlo v nič.

Dr. Poček se sedaj brani pri sod-
niji, da ni bil kompanjon. Od kod ima
on vse te pravice, da se je vsikdar na
vsaki pogodbi podpisal. Tudi mi je
g. dr. Poček milostno dovolil, ko me
je enkrat v mrežah imel, da tudi sam
lahko brez g. dr. Počka pogodbe
sklepam, pa le pod tem pogojem, da,
predno je bila pravomočna, da jo je
g. dr. Poček odobril, seveda navidez-
no le kot odvetnik, v resnici pa kot
tisti kompanjon. Vedno se je sumljivo
nasproti meni vedel, predno mi je kaj
potrdil. Oblastno me je pred stranka-
mi bagateliziral in je kolikor bolj ko
svojo oberkomando predstavljal, ka-
kor da je on gazda, jaz pa nič, in je
mene kot pravega gospodarja v nič
deval, ob kredit in ugled spravil in
to vidno in zahrbtno. Vedno se je in-
formiral, ali mi bo kaj potrdil, ali ne.
On je vse name navezal je, kadar ni
bilo denarja, ko ni pojma imel, kako
je treba gospodariti in iz dohodkov
za stroške dobiti. To je bila njemu
deveta španska vas, samo da je bil
gospodar mojih posestev.

Josip Plankar,

posestnik in gostilničar na Dolenjski
cesti v Ljubljani.

* Za vsebino tega spisa je ured-
ništvo odgovorno le toliko, kolikor
določa zakon.

Laški slepar Peter Tra- montino obsojen.

Iz Novega mesta.

Kaj je še dandanes tudi pri nas
mogoče, to je pokazal slepar Peter
Tramontino iz Udine, ki je pod raz-
nimi imeni kakor »Cedolini, Cesci-
utti« itd. sleparil okrog premožnih
inteligentnih trgovcev in obrtnikov
skozi več dežela. Značilen je tu slu-
čaj posebno za tiste premožnejše
kaj žrtvovati za narodne namene ali
Slovence, ki vsikdar kadar treba
svojemu bližnjemu bratu pomagati
iz zadrege, zdihujejo o slabih časih.
Tega sleparja pa, ki ga niso nikoli
videli, ki po svoji narodnosti kot
strupeni sovražnik Slovencev niti
našega jezika ni bil zmožen, tega
sleparja so pa skoro povsod spreje-
mali z odprtimi rokami, mu — v
Beli Krajini — prirejali kar več-
dnevne krokarije, ne da bi on za nje
plačal vinarja... Še svojega slo-

vena umetnikov pa tako govorčenje
je z mujo poslušal in pa z zavestjo, da
oni, ki govorijo premo, vedo o umet-
nosti, da bi lahko s pravo mero ce-
nili dela njegova.

Ce razstavi slikar svoje slike, če
izda pisatelj knjigo, če dirigira glas-
benik svojo simfonijo ali če igra ig-
ralec to ali ono vlogo — vsi so izpo-
stavljeni kritiki poklicanih in nepo-
klicanih. Njih delo stoji pred javnim
sodnim dvorom. S tem pa nikakor
nočem reči, da se ga mora od takrat
soditi samo osebno, da se mu laska
v lice, na skrivnem, za hrbtom pa
napada. Nekaj drugega je seve, če
govore z umetnikom strokovnjaki.
Taktar bo tudi njemu vsako mnenje
drago.

Morda mi bo kdo dejal, da je
umetniku morda v korist, če ve, kaj
misli o njem lajik. Da, če bi govoril
lajik to, kar ima v srcu. A to se ne
dogaja; če se pa zgodi, je to izjema,
slučaj, lajik bo navadno govoril to,
kar je slišal zvoniti v družini farah.
Le nikar si domišljati, da govori dru-
žba umetniku ono, kar ji je v srcu.

Bil bi čas, da bi družba uvidela
svoje dolžnosti napram umetniku; s
tem bi služila njemu in njegovi umet-
nosti. In prva dolžnost je, da se ravn-
a z njim kot s človekom, da se mu
da iste pravice — ne več, ne manj.
Umetnik je ravno tako samo človek
kot so drugi — ali pa še mnogo bolj.
— Da je pa umetnik, kaj more za to
— s tem ni rečeno, da ni človek. —

venskega denarja so mi takorekoč
ponujali v sleparsko malho. Naš mali
trgovci, če si hoče danes pomagati,
mora beračiti od Poncija do Pilata,
da v najhujši zadregi dobi trohico
na vse strani omejenega in zavaro-
vanega kredita.

Ne s škodoželjnim, ampak le s
težkim srcem konstatiramo suho
dejstvo, da naj bo izmed tistih tudi
ta slučaj dobra šola tistim žrtvam,
ki slepo zaupajo vsakemu tujemu
pritepecu, dočim nasproti bližnjim
dostikrat nimajo srca.

Tramontini je bil nekaj časa res
akordant pri nekem podjetju na Sol-
nogradskem. Njegov trik v vseh zna-
nih slučajih je bil ta: Pod različnimi
imeni se je izdal za akordanta, ki
išče dobave živil za svojih 40—60
delavcev. Naročeval je kar po cele
vozove živil in drugih potrebščin pri
mesarjih, trgovcih in peklih. Ko je
bilo tako naročilo zaključeno, si je v
raznih slučajih, pod raznimi prete-
vami »izposodil« zneske navadno po
100 do 400 kron, bodisi »na račun že
naročenega blaga, bodisi v »trenotni
zadregi«, bodisi, da je iskal izmenja-
ve svojega »laškega« denarja v kra-
jih, kjer je vedel, da ga ne bi mogel
zamenjati, tudi če bi ga res imel. Ko
pa je na ta ali oni način denar dobil,
je navadno hitro izginil, trgovci in
obrniki pa so drugi dan z naloženi-
mi vozovi na kakem delu belokranjs-
ke proge (v slučaju Postojna pri
»Rauberkomandi« ob južni železnici)
čakali na gospoda akordanta, ki je
bil takrat seveda že čez hribe in do-
line v kakem drugem kraju, kjer je
isti trik z istimi uspehi ponavljal.

Pri nas je ta svoj trik začel v
Kandiji pri trgovcu Kastelcu. Po-
kusil ga je še pri mesarju Mežnar-
šiču, ki pa je bil, dasi je sicer pri-
prost človek, bolj previden, kot mar-
sikan inteligentnega trgovca. Hotel je
najprej videti delo in delavce tega
mu nepoznanega akordanta. In to ga
je obvarovalo zgube 200 K, ki mu jih
je že obljubil. Značilno je tudi, s
kakšno naglico so tega sleparja za-
sledovali. Osleparjeni trgovec Kas-
telc je slučaj takoj ogradil orožni-
štvu, ali kljub temu se je sleparju
posrečilo v — kočiji se neoviran pri-
peljati v Metliko, kjer so ga z veli-
kim navdušenjem sprejeli, dva dni
in noči z njim krokali, zani plačevali
in mu nasipali še lepih bankovcev,
od katerih pa pri razpravi ni bilo
dosti slišati. Omenile so se le manj-
še žrtve, kakor mesarja Alojzij
Franc in Josip Grebenc.

Iz Metlike se je g. akordant po-
dal v Črnomelj. Črnomelci so se iz-
kazali bolj previdni. Z naročili so
mu bili sicer na uslugo, ali denarja
mu niso »posodili«. Rekli so: Kakšen
akordant je to, ki nima niti toliko
denarja, da prosi za manjše zneske
po 20 — 40 K.

Pojavil se je potem v Trzinu
(Monfalcone) kot podjetnik »Adria
Werke«. Tu je nekega trgovca osle-
paril in nekega mesarja za 120 K.

Svoje delovanje je nadaljeval
tudi v Ljubljani. Ker je več trvd-
raje zamočilo znanje s tem slepar-
jem, se je obravnavalo le o dveh pe-
karijah, kjer je naročil dobavo kru-
ha za »njegove delavce pri regula-
ciji Ljubljaničev. K sreči se je šlo tu
le za manjše zneske po 40 K.

Dasi je slepar bil že 21. novem-
bra orožništvu ovađen, in dasi se je
o njem toliko pisalo in toliko sva-
rilo, je slepar nemoteno dostikrat v
družbi »roke pravice« veselo popi-
val in nadaljeval svoje sleparije do
10. marca. Še le ljubljanski policiji
se je posrečilo sleparja vjeti v zanj-
ke. Pri sebi je imel denar, za kate-
rega je opeharil mesarja Bernika v
Postojni.

Po dolgem romanju je elegantni
g. akordant te dni vendar obsedel
na zatožni klopi pred novomeškimi
sodniki. V dobri veri na njegovo ob-
ljubo, da bo vse svoje žrtve odsko-
doval, ko dobi kakšno delo, so mu
sodniki prisodili samo 7 mesecev
ječe.

Nam se ne gre za to, ali ta sle-
par sedi par mesecev več ali manj,
ampak edino le zato, da naj bi bil ta
slučaj za naše slovenske trgovce in
obrnike zadnja bridka šola v pre-
veliki zaupljivosti do tujih slepar-
skih pritepencev.

Najnovejša tele- fonska in brzojavna poročila.

RESEN POLOŽAJ.

Razporeženje, ki je zavladalo po
Evropi glede skaderskega vprašanja,
je še neizpremenjeno. Izjave, ki so
le količkej uradne, vse potrjujejo eno
dejstvo: velesile so enotne. Avstrija
je tudi velesila — toda o njej se ni-
leakor ne more trdit, da je istega
mnenja, kot ostale velesile. Med tem,

ko je Francija, Rusija in Anglija za
premišljenost in potrpežljivost, hoče
mahoma odloči. Vsi nemški listi pl-
Avstrija (t. j. Berchtold), da naj se
šejo, da je konec potrpljenja. Z ozi-
rom na vesti, ki govore o kompen-
zacijah, tako teritorialnih kot finan-
cijskih, visoki diplomatski krogi iz-
javljajo, da o tem ne more biti nobe-
nega govora. Avstrija, da se ne
umakne niti za korak. Ako velesile
ne prisilijo v najkrajšem času Ni-
kola, da zapusti Skader — potem
Avstrija ne bo zahtevala nobenega
mandata — temveč bo brez mandata
delala na svojo pest. Za enkrat se še
pač zadovolji s tem, da se kralj Ni-
kola pozove. Toda jasno je, da poziv
ne bo ničesar dosegel. Kralj noče o
financijskih odškodninah za Skader
ničesar slišati. Izjavil je, da za denar
Skadra ne dá; iz tega sledi, da bi ga
dal za obširne teritorialne kompen-
zacije, o katerih pa Avstrija — vsaj
za enkrat — noče ničesar slišati.

Pa ne samo Črni gori — tudi Sr-
biji grozi Dunaj, ker njo dela odgo-
vorno za ta dogodek. Grozi, da bo za-
sedla Novopazarški Sandžak in pod-
vzela akcijo, da izžene srbske čete iz
Albanije. (Ta skrb je v očigled dej-
stev, o katerih poročamo na prvi
strani »Albanija« nepotrebna.)

To je današnje razpoloženje v
vladnih krogih.

V drugih državah pa vlada mir-
nost in optimizem. Celo v Nemčiji.

Berlin, 28. aprila. V diplomatič-
nih krogih vlada trdno prepričanje,
da se skadersko vprašanje čimdalje
bolj bliža mirni razrešitvi. Četudi
bodo pogajanja nekoliko dalj časa tra-
jala — enotnost velesil je najboljši
porok za mirno razrešitev. Tudi sta-
lišče Rusije je znano in takšno kot
je bilo.

O samostojnem koraku Avstrije
ne more biti nobenega govora več.

Prvi skupni korak velesil.

V sredo 23. t. m. je že londonska
konferenca sklenila pozvati v skupni
noti kralja, da izroči Skader. Tudi
sobotna konferenca ni prišla do dru-
gih sklepov, imenoma se ni niti skle-
palo o avstrijskih nasilnih predlogih.

Vsebina skupne note.

London, 28. aprila. Skupni diplo-
matski korak na Cetinju se izvrši
danes. Skupna nota je bila izdelana
v popolnem soglasju in ton note je
skrajno miroljuben, tako da ne nosi
sebi niti najmanjšega znaka kakš-
nega ultimata. Vsebina note pripuša
kar največ prostora za črnogorske
zahteve. (Z ozirom na to poročilo iz-
gledajo vsi dunajski listi s »Zeitom«
in »Fremdenblattem« vred — kot
Stimmungsmaacherji.)

ODNOŠAJI MED ZAVEZNIKI.

Včeraj so se raznesle vesti, da
so se razmere med zavezniki, ime-
noma med Srbi in Bolgari, zboljšale;
da se je baje Srbija udala. V dokaz
da so razmere med obema narodo-
ma se izboljšale, se navaja dejstvo,
da so Bolgari v Sofiji prirejali

15. srbskemu polku na poti v domo-
vino iz Drinopolja prav zelo pristr-
ne ovacije in obširni vojnik s cvet-
jem.

»Do boja med zaveznicami ne sme
priti.«

Praga, 27. aprila. Belgradskemu
dopisniku praškega »Časa« je v po-
govoru dejal ruski poslanik v Bel-
gradu, Hartwig, da ne sme na noben
način priti do konfliktov med zavez-
niki; vsako takšno nevarnost da bo
Rusija preprečila. Našel se bo mo-
dus, da bosta oba dela — Srbija kot
Bolgarija — zadovoljna. Balkanska
Zveza mora obstati, ker ima še va-
nejše naloge izpolniti.

Diplomatska, vojaška in carinska
unija med Srbijo in Črno goro.

Ker je srbska vlada delala na to, da
ostane stališče sedanje črnogorske
dinastije neotežkočeno, je postalo
razmerje med črnogorsko dinastijo
in Srbijo zelo pristrčno, tako, da pri-
de takoj do diplomatske, vojaške in
carinske unije med obema drža-
vama.

Bolgarija in Grška.

Bolgarske čete so začele zapu-
ščati Solun; bolgarski uradi istotam
so svoje prostore zaprli. Čete se po-
mikajo proti Seres. — To poročilo
je zbudilo v diplomatskih krogih
Balkanski zvezi prijaznih velesil ve-
liko skrb.

London, 28. aprila. Reuter izve
iz diplomatskih krogov, da se odho-
du bolgarskih čet iz Soluna pripisuje
radi bolgarsko - grškega konflikta
velik pomen. Kakor znano, so Grki
pred Solunom združili veliko število
čet in zasedli vse važne kraje in vi-
šine, tako da je bolgarsko poveljni-
štvo v Seres začela skrbeti usoda
bolgarskih čet v Solunu, radi česar
se jim je dalo povelje za odhod. Do
konflikta bi na noben način ne smelo
priti — oba dela sta vsled vojne s
Turčijo močno izmučena in vsled
sporov bi tudi sadi sadi nad Tur-
čijo bili manjši, kot če bodo zavez-
niki enotni.

Povelje za odhod sistirano.

Solun, 28. aprila. Uradno se po-
roča, da je bolgarsko vrhovno po-
veljništvo sistiralo povelje za odhod
čet iz Soluna. Tudi uradni prostori
pošt in bank niso zaprti. Samo arti-
lerija se je umaknila v Seres.

MIR SE SKLENE.

Carigrad, 26. aprila. Ker so tu-
kajšnji veleposlaniki že dobili in-
strukcije svojih vlad, se najbrže sni-
dejo že jutri k seji, da določijo bese-
dilo/noti, ki se izroči Porti. Notā bo
zahtevala od Turčije, naj določi
kraj, kjer bi se podpisala mirovna
preliminarna pogodba. Kakor se za-
trjuje, bo vsebovala preliminarna po-
godba določbe glede tracijske meje
in demobilizacije, dočim bo o osta-
lih vprašanjih razpravljala velepo-
slanski reunita.

Berlin, 27. aprila. »Nordd. allg.
Ztg.« piše, da so mirovna pogajanja
že tako daleč dospela, da se lahko
računa na skorajšnji podpis miru.

KINO - METROPOL.

v deželnem gledališču.

Danes zadnjikrat 'Tigris'.

Jutri popolnoma nov vzpored.

Zadnji čas je, da si naročite

Balkansko vojsko!

Izvod samo 20 vin., s pošto 30 vin.

Izjava.

Podpisana zadruga naznanja sl. občinstvu, da je
gospod

Karol Jurman,

optik v Šelenburgovi ulici v Ljubljani,

član iste zadruga, tedaj ima tudi pravico z dokazanim
učnim in pomočniškim izpričevalom in preizkušnjo pred
oblastveno obrtno komisijo s prav dobrim uspehom,
izvrševati popolno optično obrt in vse v stroko spa-
dajoče izdelke.

Zadruga urarjev in optikov v Ljubljani.

Mali oglasi.

Glasovirje, planine, avtomate, gramofone, plošče prodaja, uglašuje, popravlja solidno Josip Oblak, Ljubljana-Glince 92.

Centenim obiskovalcem Trsta se priporoča prenočišče v hotelu H. Koslč, ulica Carradori št. 15. Cene nizke. — Skupno več dijakov, najnižja cena.

Kdor si želi nabaviti nagrobni spomenik, si naj ogleda zalogo pri Sv. Križu (novo pokopališče v Ljubljani), kjer vam najceneje in s solidnim delom postreže domača tvrdka Fr. Kunavar, kamnosek.

Stanovanje s tremi sobami v pritličju se odda za maj. Izve se: »Prva anončna pisarna«. 343—5

Trgovski pomočnik se sprejme takoj (špecerist) I. moč pod ugodnimi pogoji. Več v »Prva anončni pisarni«.

Tržne cene v Ljubljani.

Tedensko poročilo od 28. marca do 4. aprila.

Cene v kronah		od	do
1 kg govej. mesa I. vrste	1.80	2.00	
1 kg govej. mesa II. vrste	1.60	1.80	
1 kg govej. mesa III. vrste	1.50	1.70	
1 kg telečjega mesa	1.80	2.00	
1 kg prašičj. mesa (svez.)	2.00	2.20	
1 kg prašičj. mesa (prek.)	2.20	2.40	
1 kg koštrunovega mesa	1.40	1.50	
1 kg masla	2.60	2.80	
1 kg masla surovega	2.40	2.60	
1 kg masla prašičjega	2.10	2.16	
1 kg slanin (špeha) sveže	1.76	2.00	
1 kg slanin prekajene	2.00	2.20	
1 kg sala	1.92	2.00	
1 kg čajnega masla	3.20	3.80	
1 kg margarinkega masla	2.00	2.20	
1 liter mleka	0.06	0.07	
1 liter posnetega mleka	0.20	0.22	
1 kg smetane sladke	0.08	0.10	
1 kg kisla	0.90	1.00	
1 kg medu	1.40	1.60	
1 piščanec	1.20	1.60	
1 golob	0.40	0.50	
1 raca	1.80	2.20	
1 gos	5.50	6.00	
1 puran	—	—	
100 kg pšenice moke št. 0	35.40	—	
100 kg pšenice moke št. 1	35.00	—	
100 kg pšenice moke št. 2	34.20	—	
100 kg pšenice moke št. 3	33.50	—	
100 kg pšenice moke št. 4	32.50	—	
100 kg pšenice moke št. 5	31.60	—	
100 kg pšenice moke št. 6	30.80	—	
100 kg pšenice moke št. 7	28.30	—	
100 kg pšenice moke št. 8	17.50	—	
100 kg koruzne moke	26.00	—	
100 kg ajd. moke I. vrste	48.00	—	
100 kg ajd. moke II. vrste	46.00	—	
100 kg ržene moke	—	—	
100 kg fižola	28.00	40.00	
100 kg graha	36.00	40.00	
100 kg leče	40.00	48.00	
100 kg kaše	28.00	30.00	
100 kg ričeta	26.00	28.00	
100 kg pšenice	23.00	24.00	
100 kg rži	21.00	22.00	
100 kg ječmena	20.00	21.50	
100 kg ovsa	22.00	24.00	
100 kg ajde	22.00	23.00	
100 kg prosa belega	—	—	
100 kg navadnega	19.00	20.00	
100 kg koruze	21.00	—	
100 kg krompirja	6.50	7.00	
100 kg činkantina	22.00	—	
100 kg sena	7.50	8.00	
100 kg slame	5.00	6.00	
100 kg stelje	3.00	4.00	
100 kg detelje	8.00	8.50	
Cena trdemu lesu za m ³	9.50	12.00	
Cena mehkeemu lesu za m ³	8.00	9.00	
Prášiči na klavnici	1.08	1.34	

Nič ne pomaga!

Edina in največja zaloga najnovejših gramofonov in godbenih avtomatov je v Ljubljani Sodna ul. 5.

Radi velikanske zaloge so plošče katere so preje stale K 4.— sedaj samo po K 1.— Izključno strokovno popravilanje vseh vrst gramofonov in godbenih avtomatov, uglaševanje itd.

Boljša gostilna v Ljubljani išče plačilno

natakarico

Kje, pove „Prva anončna pisarna“.

Prva delavnica

v Ljubljani za popravila vseh vrst čevljev

Hitra in trpežna izvršitev po nizki ceni. Prešernova ul. 9 na dvorišču.

BLUZE

M. Kristofič - Bučar

Ljubljana, Stari trg 9. Lastna hiša.

Neprekosljiva v

otroških oblekah

:: in krstni opravi, ::

I. Kranjski perutninarški zavod.

Alex. Hedžet Zgor. Šiška

p. Ljubljani. Telefon 276

razpošilja za sezono živo in zaklano z mlekom pitano najfinjšo perutnino in sicer: purane, gos, race, poularde, kokoši piščeta za peči in ocveti. Zunanja naročila se točno in solidno izvršujejo. Ceniki zastoj.

L. MIKUSCH

Ljubljana, Mestni trg 15

priporoča svojo veliko izber dežnikov in solnčnikov.

Popravila se izvršujejo točno in solidno.

Naročite in širite „Dan“

V plačilne težkoče zašli trgovci in industriji

se ranžirajo

najhitreje in popolno diskretno in se v to svrhu tudi denar preskrbi.

Vprašanja pod „Filijalka Ljubljana“ na upravo „Dneva“.

146

Kupujte „Dan“.

„Dan“ je edini slovenski neodvisni politični dnevnik.

„Dan“ je najbolje informiran slov. dnevnik.

„Dan“ je edini slovenski dnevnik, ki izhaja tudi ob nedeljah in praznikih.

„Dan“ je najodločnejši neodvisni jutranji list.

„Dan“ je najcenejši napr. dnevnik; posamezni izvod po 6 vinarjev, s pošto mesečno le K 1.70.

„Dan“ je razširjen v najširših ljudskih slojih, ker ga vsakdo rad čita in je zato tako uspešno oglaševanje v njem.

„Dan“ prinaša zanimljive in znamenite zgodovinske romane.

„Dan“ prinaša znamenite sodobne političke karikature.

„Dan“ je odločen zagovornik vseh zatiranih.

Sirite „Dan“ med ljudstvom.

Slovinci! Spominjajte se naše prekoristne Ciril in Metodove šolske družbe!

Edna posebnost likerja je Zdravnik želodca

„Zdravnik želodca“

je edina posebnost želodčnega likerja iz zdravilnih rastlin, kateri izborna upliva proti slabosti v želodcu ter ga radi tega v nobeni družini ne bi smelo manjkati.

5 glavnih dobitkov

90.000, 40.000, 30.000, 20.000 in 20.000 K, ozir. frankov in lir

zadene tekom meseca majnika

v srečnem slučaju že z vplačilom samo 5 kron, kdor naroči izborno skupino 5 srečk na 70 mesečnih obrokov po K 5.—

15 žrebanj vsako leto!

Zahtevajte obširni majnikovski prospekt! Iz njegove vsebine: Za eno krono 100.000 frankov!

Ceske industr. banke glavno zastopstvo v Ljubljani.

Radi prevelike zaloge blaga dajem

20% popusta

vse pomladne najnovejše damske kostume, krila, bluze kakor tudi obleke in površnike za gospode in dečke najmodernejšega kroja.

Postrežba točna in solidna. Cene priznane nizke.

Angleško skladišče oblek

O. Bernatović, Ljubljana, Mestni trg št. 5.

Moderne srajce — bele in barvaste,

tenniske, lovske, hribolazke, mrežaste, in vse druge vrste z ovratnikom in brez ovratnika, spalne srajce, trdi in mehki ovratniki, zapestnice, naprsniki, dolge in kratke spodnje hlače, majice, nogavice itd. vse v največji izbiri in najboljši kakovosti po zelo skromnih in stalnih cenah

z 10% popustom

v modni in športni trgovini

P. Magdić, Ljubljana, nasproti glavne pošte.

Del. glavica:

K 8,000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad

K 1,000.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 3/4 %

Učiteljska tiskarna

: Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6 :

se priporoča slavnemu občinstvu za izvršitev vsakovrstnih tiskovin. Vsled najmodernejših uredbe izvršuje naročila najokusnejše in v najkrajšem času. — V zalogi in razprodaji ima najnovejše izborne mladinske spise, kakor tudi vse šolske, županijske in druge tiskovine.

Litografija.

Cene najnižje!

Notni stavek.